

GAAISCHIETING OP DE WALDAM TE GENT IN 1714

Op 25 juni 1714 had op de Wal- of Waaldam een driedaags schuttersfeest plaats. Deze dam was een vestingswal uit de twaalfde eeuw, een kanaal dat van de Brugse Poort of Waldampoort de stad uit liep. De Waldam bleef heel lang onaangeroerd tot hij in de tweede helft van de negentiende eeuw gedeeltelijk werd opgevuld (1). Dergelijke schuttersfeesten kwamen te Gent wel meer voor. Zo werd er midden 1781 door de busschutters van St.-Antonius een schieting gehouden op de Blaisantvest (2).

Het feest van 1714 lokte “veel duijssent vremde lien” (v.45) en ging gepaard met ondersteunende muziek (vv. 20-21 en str. 4), onvermijdelijke drinkgelagen (v.22), vele bootjes die “om en d’om” (v.41) op de Waldam dreven om maar niets van het spektakel te missen. De gaaipersen werden met een speciale boot ter plaatse gebracht.

De informatie die we over deze gebeurtenis bezitten is afkomstig uit een lied dat bij die gelegenheid geschreven werd. De auteur ervan was de in zijn tijd heel bekende Gentse rederijker Jacobus Hije (1667-1749). Deze geboren en getogen Gentenaar was van beroep kuiper en woonde op de Begijnengracht. Hije heeft een actieve rol gespeeld bij de heroprichting van de rederijderskamer *De Fontaine* in 1701. Zijn lied over de gaaischieting die hij zeer waarschijnlijk als ooggetuige heeft meegemaakt - hij woonde immers in de buurt - komt voor in een handschrift dat naar alle waarschijnlijkheid door Hije zelf is geschreven. Het bevindt zich sinds de negentiende eeuw in de bibliotheek van de Gentse universiteit (hs. 2421, fol. 29v-30v), maar heeft tot op heden beschamend weinig aandacht gekregen.

Wie de schieting van 1714 heeft georganiseerd vernemen we niet in de tekst van het lied.

Te Gent waren er in de 17de en 18de eeuw twee gilden actief met boogschieten, de handboogschutters van St.-Sebastiaan en de voet- of kruisboogschutters van het St.-Jorisgilde (3). Gelukkig laat de vermelding in het lied van de “staelen bogh en baut” (v. 36) toe met zekerheid te affirmeren dat het de voet- of kruisboogschutters waren die dit feest hadden op het getouw gezet.

Toch was dat niet geschied in het kader van de officiële groepering van dit soort schutters, het bekende Sint-Jorisgilde. Dit gilde was immers samen met de drie andere hoofdgilden van de stad in april 1703 afgeschaft en werd pas in 1727 terug opgericht.

Alhoewel het St.-Jorisgilde officieel in 1714 niet meer bestond, waren de schutters blijkbaar toch niet geheel inactief: ze organiseerden nog allerlei manifestaties zoals de gaaischieting op de Waldam. Over deze activiteiten van de kruisboogschutters gedurende dit “interregnum” in het bestaan van hun gilde, was echter tot op heden niets bekend (4).

Onder het soet gheschal, 20
Van trompet en timbal,
Een gheschoncken en ghedroncken,
Eerst voor al.

4

De musickaele spelen, 25
Waeren daer abbondant,
Bassons, oboij en velen,
Die speelden seer gallant,
Soo dat door het musieck,
Een jeders hert ontwieck,
Die het saehen met behaeghen, 30
In 't publieck.

5

Men saghse lustigh schieten,
Een ieder om het best,
Om prijzen te ghenieten, 35
Naer desen vogelnest,
Met staelen bogh en baut,
En raeckten menighfaut
Dat daer stoven ende cloven,
Het hart hout.

6

Men sagh de schuijtiens drijven, 40
Den Waeldam om en d' om,
En alle vreught bedrijven,
Tot schutters lof en rom.
Daer worden oock ghesien,
Veel duijsent vremde lien, 45
Ken kan 't ghetalle van hun allen,
Niet bedien.

7

Drij gaeyen sijn ghebleven,
Tot op den tweede dagh,
Den derden dagh daerneven, 50
Nogh eenen gaeij men sagh,
Waerbij nogh sijn gheset,

Twee gaeijen, hierop let,
Die sij schotten onverdroten,
Schoon en net. 55

8

Sij hebben niet verlaeten,
Maer schotten menighsmaels,
Schoon datter vele praeten,
Ten sijn gheen aghtergaels,
Terwijl sij naght en dagh, 60
Sonder eenigh gheklagh,
Daer benevens sijn ghebleven,
Met verdragh.

9

Orlof dan, alghelijcke,
Al die dit liet aenhoort, 65
't Sij aerm ofte rijcke,
Ick bid u niet en stoort,
Dat ick int generael,
De vreughden principael,
Niet kan mellen en vertellen 70
Altemael.

NOTEN

(1) L. Hoste, "Rooigem en de Brugse Poort te Gent", *GT* 19 (1990), 114-116 en M. De Bleecker, *Binnen de Poorten van Gent* (Gent, 1999), p. 51.

(2) *Gent, Waar is de Tijd* (Zwolle, 1997), p. 472. Vermoedelijk werd er ook in #1761 een schieting gehouden, te oordelen althans naar *De vermaekelijke gay-schietinge*, een gedicht dat uit dat jaar dateert (U. Gent, G 12827 (236), maar dat ik niet heb kunnen inzien; het is vermoedelijk verloren gegaan.

(3) B. Baillieul, *De vier Gentse Hoofdgilden* (Tentoonstellingsboek, Stad Gent, 1994).

(4) J. Moulin-Coppens, *De Geschiedenis van het oude Sint-Jorisgilde te Gent* (Gent, 1982) vermeldt geen activiteiten in de tijd tussen 1703 en 1727.

(5) Deze melodie komt bij enkele andere liederen voor, soms ook als "trompet maria": cf. St. Top, M. Matthijs (e.a.), *Komt Vrienden, luistert naar mijn lied* (Tielt, 1985), p. 174 en W.L. Braekman, "Een belangrijke bundel Marktliedereren", *Volkskunde* 88 (1987), 1-37 (p. 36)

11. *pas*: moment. 12. *verckeljagh*: vermoedelijk een soort schip; ik heb het woord nergens anders gevonden. 26. *bassons*: fagotten; *oboi*; hobo's; *velen*: vedels. 29. *ontwieck*: ontwaakte. 36. *baut*: korte pijl voor een kruisboog. 56. *verlaeten*: opgegeven. 56. Zoals niet alle vogels die zingen nachtegalen zijn, zo zijn hier niet allemaal topschutters aan het werk. 63. *verdragh*: zoals overeengekomen. 64. *alghelijcke*: allen evenzeer. 70. *mellen*: melden.

W.L. BRAEKMAN